

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НАД ВОКАЛЬНИМ РЕПЕРТУАРОМ

THEORETICAL ASPECTS OF PREPARATION OF APPLICANTS FOR HIGHER ART AND PEDAGOGICAL EDUCATION FOR INDEPENDENT WORK ON THE VOCAL REPERTOIRE

Стаття присвячена проблемі фахової підготовки студентів-вокалістів до самостійної роботи над вокальним репертуаром. Актуальність проблеми обґрунтована необхідністю формування в здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти знань та умінь, достатніх для самостійного різнопланового опанування вокальних творів (текстуального, смислового, технічно-виконавського, художньо-образного тощо).

Оглянуто сучасні дослідження у сфері вищої освіти, в яких висвітлюються певні аспекти самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Розглянуто різні позиції науковців щодо визначення поняття «самостійна робота» та її місця й ролі в освітньому процесі. Представлено думки прихильників і критиків впровадження самостійної роботи для студентів-вокалістів, особливо в перші роки навчання. Увагу сфокусовано на працях з вокальної педагогіки, у яких обговорюються специфічні вимоги до самостійної роботи студентів-вокалістів. Особливе значення надається розумінню, що здатність до самостійної роботи над вокальним репертуаром є набутою здібністю вокаліста до якісного вирішення фахових завдань і показником його рівня вокальної та вокально-педагогічної підготовки. Підкреслюється важливість педагогічного керівництва самостійною роботою здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти над вокальним репертуаром задля забезпечення правильності виконання вокальних технік і збереження здоров'я голосового апарату.

У статті зауважується, що в основі самостійної роботи студентів над вокальним репертуаром полягають: розвинена мотивація до оволодіння виконавськими техніками вокального мистецтва, усвідомлена відповідальність за свої дії, прагнення до пізнання художнього змістовно-смислового контенту твору, цілеспрямованість на результат, наявність теоретичних та методичних знань у галузі вокальної педагогіки, сформованість вокально-слухового тезаурусу. У статті запропоновано робочу диференціацію навичок самостійної роботи здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти на вокальним репертуаром, за якою останні розподіляються на спеціальні фахово-спрямовані навички (*hard skills*), серед яких: володіння вокально-виконавськими техніками, розуміння та інтерпретації музичної мови та засобів виразності у вокальному творі, сценічного втілення художніх образів, оволодіння методами та методики навчання співу; гнучкі навички (*soft skills*), серед яких: адаптивні, комунікативні, організаційні, креативні, які забезпечують здатність до прийняття нестандартних дієвих рішень, готовність до роботи в команді, спроможність до сприйняття нового тощо; особистісно-вольові навички (*self skills*), серед яких: відповідальність, спрямованість

на результат, самодисципліна, самомотивація тощо.

Ключові слова: самостійна робота, вища мистецько-педагогічна освіта, здобувачі вищої освіти, вокальний репертуар, самостійна робота над вокальним репертуаром.

The article is devoted to the problem of professional preparation of vocal students for independent work on the vocal repertoire. The urgency of the problem is justified by the need to form the applicants for higher art and pedagogical education of knowledge and skills sufficient for independent diverse mastering of vocal works (textual, semantic, technical-performing, artistic-figurative, etc.).

It examines modern research in the field of higher education, which highlights certain aspects of the independent work of applicants for higher education. Different positions of scientists on the definition of the concept of «independent work» and its place and role in the educational process are considered. The opinions of supporters and critics of the introduction of independent work for vocal students, especially in the first years of study, are presented.

Attention is focused on works on vocal pedagogy, which discuss specific requirements for the independent work of vocal students. Particular importance is attached to the understanding that the ability to independently work on the vocal repertoire is the acquired ability of the vocalist to qualitatively solve professional problems and an indicator of his level of vocal and vocal-pedagogical training.

The importance of pedagogical management of the independent work of applicants for higher art and pedagogical education over the vocal repertoire is emphasized in order to ensure the correct performance of vocal techniques and preserve the health of the voice apparatus.

The article notes that the basis of the independent work of students on the vocal repertoire is: developed motivation for mastering the performing techniques of vocal art, conscious responsibility for their actions, the desire for knowledge of the artistic content and semantic content of the work, purposefulness for the result, the presence of theoretical and methodological knowledge in the field of vocal pedagogy, the formation of vocal and auditory thesaurus.

The article proposes a working differentiation of the skills of independent work of applicants for higher art and pedagogical education on the vocal repertoire, according to which the latter are divided into special professional-oriented skills (*hard skills*), including: possession of vocal and performing techniques, understanding and interpretation of musical language and means of expression in vocal composition, stage embodiment of artistic images, mastering methods and technologies of vocal pedagogy and methods of teaching singing; flexible skills (*soft skills*), including: adaptive, communicative, organizational, creative, which provide the ability to make non-standard effective decisions, willingness to

УДК 378:37.011
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/75.9>

Степанова Л.В.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії
Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Чжан Венлі,
аспірант кафедри музичного мистецтва і хореографії
Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

work in a team, ability to perceive the new, etc.; personality-volitional skills (self skills), including: responsibility, focus on results, self-discipline, self-motivation, etc.

Key words: *independent work, higher art and pedagogical education, applicants for higher education, vocal repertoire, independent work on vocal repertoire.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У руслі нової освітньої парадигми «Навчання впродовж життя», все більш стрімко відбувається переорієнтація на освіту, яка спрямована на підготовку майбутніх фахівців здатних до безперервної самоосвіти, самостійного удосконалення своїх професійних компетентностей. У науково-педагогічних колах зміст освіти сьогодні вже не розуміється як набуття «знання на все життя». Сучасні дослідники приділяють увагу формуванню в здобувачів освіти усталеного прагнення й здатності до опанування навичок самостійного пошуку знань, підбору потрібної інформації та її опрацювання в ході самостійної теоретико-аналітичної, навчально-наукової та практичної діяльності. На думку науковців і педагогів, одним з найвагоміших чинників ефективної підготовки майбутніх спеціалістів у вищих є ефективно організована самостійна робота здобувачів вищої освіти.

У зв'язку із зазначеним, у підготовці майбутніх фахівців прерогатива надається активізації навчальної самостійності студентів та формуванню в них мотивації до набуття навичок самостійної роботи й усвідомленого прагнення до самовдосконалення, виховання в себе таких важливих якостей як саморегуляція, самоконтроль, здатність до самоосвіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сфері вищої освіти важливе місце займає проблема підготовки студентів до самостійної роботи під час навчання у ЗВО, яка має вагоме значення для майбутньої професійної діяльності. Самостійна робота студентів є передбаченою й запланованою в робочих програмах з усіх навчальних дисциплін як освітніх компонентів освітньо-професійної програми.

У дослідженнях педагогічної галузі висвітлено різні аспекти зазначеної проблеми. Серед насущних питань, що вивчають науковці, можна виокремити такі як: уточнення сутності феномену самостійної роботи здобувачів освіти та її ролі й значення в навчальній діяльності (М. Ситковська, С. Шаров та ін.), характеристика специфіки самостійної роботи здобувачів в умовах сучасного освітнього простору та в поза аудиторному навчанні (В. Березний, С. Микольченко, О. Плотнікова, О. та Ю. Почужевських та ін.), визначення ролі духовної самоорганізації в навчанні (І. Загрічук та ін.), розробка методичного забезпечення самостійної роботи студентів (І. Сніжко, Н. Нос

та ін.). Також приділяється увага можливостям діджиталізації в організації самостійної роботи студентів з використанням освітніх платформ і засобів інформаційних технологій (Л. Золотаревська, К. Зроднікова, К. Колесник та ін.). Самостійну роботу науковці розглядають як основу компетенції майбутнього фахівця та засіб професійного самовдосконалення (О. Теслюк, Н. Волкова, М. Іщенко, І. Хом'як, А. Чала та ін.).

У галузі мистецької педагогіки також є актуальною проблема підготовки здобувачів вищої мистецької освіти до самостійної роботи над навчальним матеріалом (Л. Воєвідко, О. Олексюк, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.), і зокрема, до самостійної роботи над вокальним репертуаром. У галузі вокальної педагогіки досліджуються різні аспекти зазначеної проблеми: формування навичок самостійної роботи студентів-вокалістів на заняттях з постановки голосу (Т. Киченко, Ю. Мережко); напрямки і форми самостійної роботи у вокальному навчанні й вихованні (В. Антонюк, В. Михайлець); роль самостійної роботи в засвоєнні теоретичних, методичних та вокально-технічних понять, виконавських умінь та навичок (А. Зарицька, В. Чайка), самостійна робота як складова формування професійної майстерності студента-вокаліста (І. Сінельников, Л. Остапенко); питання з організації самостійної роботи студентів з вокальної (В. Кузьмічова, Е. Куцин, Т. Раструба, О. Шуляр); специфіка самостійної роботи студентів над вокальним репертуаром (Г. Китайгородська, Н. Овчаренко, О. Петрикова); етапи, умови, прийом та форми розвитку навичок виконавської самостійності студентів (Т. Підварко); питання з організації самостійної роботи студентів з сольного співу в умовах пандемії та війни (С. Бєдкова); самостійна робота здобувачів музичної освіти в університетах Китаю (Ван Ліфень, Лу Шучан, Хань Юйцен).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У ході теоретичного аналізу джерел з'ясовано, що підготовка здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти до самостійної роботи над вокальним репертуаром є вкрай важливим компонентом їхнього фахового становлення, що відбувається під час занять з вокально-виконавської підготовки, методики вокального виконання, історії вокального мистецтва. Результати аналізу засвідчили відсутність у науково-педагогічній сфері єдиного загально прийнятого визначення поняття «підготовка здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти до самостійної роботи над вокальним репертуаром», як і не

виявлено єдиного розуміння алгоритму та методи такої підготовки.

Мета статті полягає у висвітленні результатів теоретичного аналізу поняття «навички самостійної роботи» та обґрунтуванні диференціації навичок самостійної роботи здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти над вокальним репертуаром.

Виклад основного матеріалу дослідження. Задля визначення поняття «самостійна робота» здійснено огляд нормативних документів, словників-довідників і енциклопедій мистецько-педагогічної галузі, наукової (монографії, дисертації, наукові статті тощо) і методичної (навчальні посібники, методичні рекомендації та вказівки до самостійної роботи студентів тощо) літератури.

У новій концепції вищої освіти акцентується увага на визначенні зв'язку між навчанням студентів та якістю організації їхньої самостійної роботи на всіх її етапах. У Положенні «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України» зазначається, що «Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять».

Проблема самостійної діяльності є досить широкою та викликає науковий інтерес у дослідників різних наукових галузей. Самостійна робота здобувачів вищої освіти як наукова та практично-прикладна проблема досліджується з точки зору психології, соціології, педагогіки, мистецької педагогіки.

У науково-педагогічній галузі самостійну роботу студентів зазвичай розглядають як особливу форму активності в процесі навчання, спрямовану на засвоєння фахових компетентностей та розширення знань, умінь, навичок і досвіду, передбачених освітньо-професійними програмами. Сьогодні самостійна робота визначається науковцями й педагогами невід'ємною складовою освітнього процесу й важливим компонентом освітньо-професійних програм. Дослідники по-різному трактують сутність самостійної роботи, її роль в освітньому процесі, значення та можливості у формуванні фахових якостей та особистості майбутнього викладача.

У навчально-методичному посібнику «Методика самостійної роботи студентів» за авторством А. Бугри та О. Коновал феномен «самостійна робота студента» трактується як «...навчальна діяльність з виконання завдань викладача або за власним бажанням, яка спрямована на закріплення, розширення та поглиблення отриманих знань, а також на засвоєння нового матеріалу без сторонньої допомоги» [1, с. 4]. При цьому науковці зауважують, що самостійна робота може виконуватися як одноосібно, так і групою студентів. Автори надають наступну дефініцію поняття:

«Самостійна навчальна робота – це різноманітна індивідуальна чи колективна діяльність студентів, яка здійснюється ними на навчальних заняттях або в позааудиторний час за завданням педагога, під його керівництвом, однак без його безпосередньої участі» [Там саме, с. 78].

У працях Н. Головки феномен самостійної роботи розуміється як діяльність студентів, суть якої полягає:

- у самостійному визначенні мети, завдань, засобів їх досягнення на основі пізнавальних потреб та інтересів;

- виборі власного пізнавального шляху, спрямованого на створення творчого освітнього продукту;

- аналізі результату [3, с. 19].

У працях С. Шарова «самостійна робота» розуміється як «частина навчального процесу, яка проходить під керівництвом викладача та спонукає до активності, самостійності та застосування творчих здібностей студентів» [10, с. 3]. У працях В. Кузьмічової, підкреслюється, що через самостійну роботу в студентів формується відповідна мотивація навички самоосвіти. Учена трактує сутність самостійної роботи як «...метод навчання, форма організації пізнавальної діяльності, засіб залучення студентів до самостійної пізнавальної діяльності та вид навчальної діяльності студентів» [6, с. 4].

Вивчаючи сутність феномену «самостійна робота», можна виділити декілька підходів науковців до його визначення як педагогічного поняття. Сталим є підхід, який йдеться з розуміння цього феномену як запланованої роботи студентів, в основі якої полягають їхня творчість і самостійність, які вони проявляють при виконанні завдань під методичним керівництвом але без безпосередньої участі викладача. За іншим підходом, феномен самостійної роботи студентів трактують як самостійно сплановану та творчо виконану діяльність, у ході якої студенти досягають намічених цілей без зовнішнього спонукання. Різниця між цими підходами в розумінні ролі викладача і ступеня самостійності студентів в організації даної форми навчальної діяльності. Тим не менш, розуміння того, що самостійна робота так чи інакше формує відповідну мотивацію студентів до оволодіння навичками самоосвіти – це те, що зближає ці два підходи.

У педагогіці визнають різні форми й види самостійної роботи здобувачів освіти. Так за формами розрізняють:

- аудиторні (практичні й лабораторні під керівництвом викладача);

- позааудиторні з викладачем (консультації, підготовка до аудиторних занять);

- позааудиторні без викладача (виробнича практика, виконання завдань за алгоритмом дій) [2, с. 212].

Види самостійної навчальної роботи студентів визначаються дидактичними цілями. Відповідно до цілей (навчальні, розвивальні, виховні, контролюючі) розрізняють види робіт: підготовчі, ознайомлювальні, тренувальні, на закріплення знань і умінь, творчі, перевірочні, контрольні.

У дослідженнях О. Ващенко, В. Маршицької, С. Фурманюк наголошується на важливості самостійної роботи, як засобу оптимізації навчального процесу. Зокрема, В. Маршицька обґрунтовує нагальність індивідуальної траєкторії навчання студента, з урахуванням «...його індивідуальних особливостей, здібностей, рівня підготовленості» [8, с. 59]. Суголосною є думка О. Ващенко, який вважає, що самостійна робота студентів «...повинна охоплювати як зовнішньо-організаційні, так і внутрішньо психічні характеристики» [2, с. 212].

З огляду на зазначені позиції науковців, ми убачаємо в самостійній роботі студентів дієвий і потужний засіб удосконалення професійних компетентностей здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти.

Незважаючи на те, що самостійна робота студентів є обов'язковою складовою будь-якої освітньої програми в закладах вищої освіти, у вокальній педагогіці існують і протилежні погляди щодо можливості й доцільності самостійної роботи студентів-вокалістів. Певна кількість науковців й педагогів-вокалістів досить стримано, а інколи навіть негативно ставляться до впровадження самостійної роботи в оволодінні вокальними навичками для студентів-вокалістів початкових курсів. Як зазначають Н. Кьон та А. Полканов, у вокальній педагогіці ще й досі доволі часто переважає емпірично-репродуктивний підхід до навчання вокалістів-початківців з проявами професійного консерватизму в педагогічній практиці деяких викладачів-вокалістів [7]. Сталість даного підходу зумовлено тим, що емпіричний метод навчання співу стає традиційним для вокальної педагогіки ще з часів виникнення перших вокальних шкіл у XVI столітті в Італії. З того часу правильність звучання голосу співака оцінювалася за критеріями музичного слуху викладача вокалу, а єдиним орієнтиром при цьому були вокальна культура та особистий досвід останнього. Саме так протягом століть «...традиції вокального мистецтва переходили від одного видатного співака до іншого під час практичного навчання й передавалися з покоління в покоління» [5, с. 45]. Більш за те, головними обов'язками педагогів-вокалістів завжди було не тільки забезпечення високого рівня загального й музичного виховання і вокально-виконавського розвитку, а й піклування про збереження здоров'я голосового апарату вокалістів-початківців. Виходячи з розуміння всіх складнощів правильної роботи голосового апарату та вокального звукотворення, прихильники даної традиції

наполягають на обережному (особливо в перші роки навчання) і вибірковому впровадженні самостійної роботи для студентів-вокалістів (залежно від їхньої вокальної підготовки та здібностей) і в досить обмеженому обсязі (лише деяких конкретних видів самостійної роботи) за конкретними інструкціями викладача.

На думку відомого німецького музиканта, композитора, співака й педагога Г. Панофки, навчання співу є надто індивідуалізованим процесом, тому і неможливо розробити єдину дієву й загальнодоступну для всіх методику навчання співу, адже «...потрібно було б написати стільки методик співу, скільки є учнів...» [11, с. 21]. Як засновник Академії любителів співу та автор низки підручників, Г. Панофка стверджував, що оволодіти мистецтвом академічного співу без особистого контакту учня з педагогом неможливо, і наполягав на необхідності чутливого професійного керування процесом навчання співу та небажаності й навіть небезпечності самостійного навчання без догляду досвідченого вчителя вокалу. Адже саме педагог володіє необхідними знаннями та уявленнями про належну роботу всіх органів, задіяних в процесі співу, і правильність усіх дій співака. Більш за те, у роботі педагога вкрай важливими і цінними являється «...спостережливості, інтуїція, які допомогли б йому розкрити здібності, характер учнів і шлях, по якому належить провести кожного з них» [Там саме].

Тим не менш, серед учених та педагогів-практиків є усталеною думка щодо необхідності введення в навчальний процес самостійної роботи студентів-вокалістів. Відомий вітчизняний педагог-вокаліст і теоретик вокального мистецтва першої половини ХХ століття П. Голубев зауважував: «...потрібні не такі виконавці, що добре співають епізодично і навіть непогано «поставленими голосами», а нові вокальні кадри, що починають життя з широким світоглядом і певними навичками в самостійній роботі з будь-яким матеріалом» [4, с. 8]. Самостійна робота студентів-вокалістів, на думку метра, може охоплювати: сольфеджування вокалізів, прослуховування «...вдалих звукозаписів виконання великих майстрів вокального мистецтва» задля цілісного ознайомлення з конкретним вокальним твором [4, с. 8], аналіз форми та характеристика стилю вокального твору, вдумливе «...прочитання тексту і викладу його літературного змісту» [Там саме, с. 35]. Але при цьому професор наголошує, що «...результати самостійного розбору твору мають бути відразу ж представлені педагогові для спільного критичного обговорення і для з'ясування настанов щодо подальшої роботи над ним» [Там саме].

П. Голубев допускає самостійне розучування студентом вокальної партії, фальцетом та впівголоса, але зауважує на тому, що «...користування

цим прийомом вимагає надзвичайної обережності» [4, с. 50]. Більш за те, «...наспівування впівголоса не повинно бути механічним виспівуванням надрукованих нотних знаків», бо вкрай важливо, щоб вже на цьому етапі студент опрацював вокальний твір «...свідомо, вдумливо і вже з деякою мірою художніх вимог, як до звуку свого голосу, так і до словесного тексту» [Там саме].

На погляд багатьох педагогів та науковців, навички самостійної роботи для вокаліста є вкрай важливими з розуміння професійної гігієни голосу та співочого режиму. У працях метрів вокально-педагогічної галузі підкреслюється значення щоденного підтримання співочої форми вокаліста. П. Голубєв застерігає студентів від недооцінення «...щоденного, систематичного, бажано ранкового тренажу, після якого голосовий апарат протягом усього дня перебуває в належній формі й професійно придатний для співу» [4, с. 56].

Суголосну думку має сучасна вокальна педагогія й науковиця Л. Гринь, у працях якої зазначається: «Голос співака має бути щодня «у формі», у стані «напоготові», і цей стан має підтримуватися протягом усього життя» [5, с. 86]. Саме тому для вокаліста є необхідними знання й розуміюче виконання правил професійної гігієни, дотримання голосового режиму, оволодіння навичками голосового тренажу тощо. Під час щоденних самостійних занять вокаліст-початківець повинен дотримуватися усіх рекомендацій викладача й усвідомлювати допустимі межі самостійної роботи. Наприклад, не намагатися самостійно працювати над складними за технікою та теситурою вокальними творами.

Важливо додати, що самостійна робота над співацькими навичками (диханням, дикцією, звукоутворенням та звуковеденням тощо), регулярне виконання вправ для підтримання свого голосового апарату «у формі», додержання правил голосової гігієни – все це фактори, які демонструють зацікавлене ставлення студента-вокаліста до свого професійного розвитку. На думку видатних вокальних педагогів П. Голубєва, М. Микиши, О. Шуляр, С. Бедакової та інших, заставою успішного навчання мистецтву співу є усвідомлена активність студента, яка проявляється через вольове, осмислене й цілеспрямоване виконання всіх дій, рекомендованих викладачем співу. Таку активність має вказувати студент як під час аудиторних занять, так і під час самостійної роботи. Без цього усі прагнення й зусилля педагога можуть виявитися марними. Нам імпонує дана позиція науковців, адже передбачаємо, що розвинена мотивація до оволодіння виконавськими техніками вокального мистецтва є вихідною точкою для формування навичок самостійної роботи студента-вокаліста над репертуаром та для його самореалізації в майбутній фаховій діяльності.

У свою чергу, становлення мотивації відбувається на тлі таких особистісних якостей студента-вокаліста як: усвідомлена відповідальність за свої дії, прагнення до пізнання художнього змістовно-смыслового контенту твору, цілеспрямованість на результат – усе це має забезпечити ефективність і результативність самостійної роботи студентів над вокальним репертуаром. Наряду з цим, емоційно-інтелектуальним базисом самостійної роботи студента-вокаліста над твором є його здатність до усвідомленого використання накопичених теоретичних і методичних знань у галузі вокальної педагогіки, а також наявність вокально-виконавського слухового досвіду та розширеного музичного тезаурусу.

На думку Н. Толстової, самостійна робота студентів-вокалістів є потужною підставою для формування в них готовності до професійно-фахового самовдосконалення (вокально-виконавського та вокально-педагогічного) [9]. Ми погоджуємося з поглядами дослідниці, що самостійна робота, як складова освітньої діяльності студентів, є важливим фактором удосконалення здатності останніх до самостійного осмислення художнього змісту твору та створення на цій основі власної вокально-виконавської інтерпретації смислів поетичного та музичного контенту. Потенціал самостійної роботи, на думку Н. Толстової, розкривається через набуття студентами-вокалістами навичок самостійного жанрово-стильового аналізу вокального твору під час підготовки репертуару до виконання на заняттях з вокальної підготовки [Там саме].

Теоретичний аналіз джерел дозволяє зробити висновок, що для успішної підготовки здобувачів вищої мистецької освіти до самостійної роботи над вокальним репертуаром, останні мають оволодіти необхідними знаннями щодо різноманітних технік вокального виконавства, навичками жанрово-стильового аналізу та інтерпретації вокальних творів, оволодіти алгоритмом самостійної роботи над вокальним репертуаром і патернами сценічної поведінки.

Варто зауважити, що для підвищення ефективності процесу підготовки до самостійної роботи над вокальним репертуаром потрібно урахувати особистісні якості студента, його рівень розвиненості психоемоційного інтелекту, ступінь вокально-виконавської та методичної підготовки, міру сформованості мотивації та здатності до самоконтролю (з виявленням помилок у своєму виконанні та здатністю до їх виправлення й подальшого запобігання), сформованість широкого вокального тезаурусу тощо. На наш погляд, через правильну організацію самостійної роботи студентів, останні не лише поглиблюють фахово-галузеві та необхідні загальні компетентності, знання та вміння, а й розвивають здатність до самоорганізації та

саморегуляції, відповідальності за свої дії та результати освітньої діяльності, набувають досвіду самостійного ефективного вирішення професійних завдань, закладають базу для успішної професійної самореалізації в майбутньому.

У нашому дослідженні феномен самостійної роботи розглядається в контексті нової парадигми вищої освіти – «Навчання впродовж життя», з урахуванням певних положень музичної психології та теорії успішної діяльності. У цьому контексті набувають значущості інноваційні погляди на складові діяльності особистості, а саме, уміння та навички, які є необхідними для успішної самореалізації. У ході теоретичного огляду проблеми даного дослідження нами виокремлено певні фахово-значущі уміння та навички студентів-вокалістів, які є необхідними в підготовці до самостійної роботи над вокальним репертуаром. У руслі сучасних тенденцій у галузі освітніх і педагогічних наук, убачаємо перспективним дослідження означеної проблеми через диференціацію виокремлених навичок, що забезпечують якість самостійної роботи студентів-вокалістів над репертуаром і закладають потужний ресурс для успішної самореалізації в майбутній вокально-педагогічній діяльності.

У контексті нашого дослідження убачаємо можливим запропонувати наступну диференціацію:

– спеціальні фахово-спрямовані навички (hard skills), серед яких володіння вокально-виконавськими техніками, розуміння та інтерпретації музичної мови та засобів виразності у вокальному творі, сценічного втілення художніх образів, оволодіння методами та технологіями вокальної педагогіки та методики навчання співу;

– гнучкі навички (soft skills), серед яких: адаптивні, комунікативні, організаційні, креативні – саме такі, що забезпечують здатність до прийняття нестандартних дієвих рішень, готовність до роботи в команді, спроможність до сприйняття нового тощо;

– особистісно-вольові навички (self skills), серед яких відповідальність, спрямованість на результат, самодисципліна, самомотивація тощо.

Зазначене ранжування навичок майбутніх викладачів вокалу відповідає концепції нашого дослідження й сприяє реалізації його стратегії. Передбачаємо, що запропонована диференціація навичок самостійної роботи студентів-вокалістів має сприяти розумінню змісту феномену «підготовка майбутніх викладачів вокалу до самостійної роботи над камерним репертуаром», визначенню робочої дефініції ключового поняття «підготовленість до самостійної роботи над вокальним репертуаром», розробку педагогічних умов і методів підготовки майбутніх викладачів вокалу до самостійної роботи над вокальним репертуаром.

Висновки. У сучасних умовах розвитку вищої освіти самостійна робота здобувачів стає

фундаментальною складовою професійного становлення майбутніх фахівців, що забезпечує їхню конкурентоспроможність та здатність до адаптації в умовах швидких змін на ринку праці. Активізація самостійної діяльності студентів є пріоритетом в освітньому процесі, оскільки сприяє розвитку таких важливих навичок, як критичне мислення, самоорганізація, навички дослідницької роботи та здатність до прийняття самостійних рішень.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що самостійна робота є багатоаспектним явищем, яке включає в себе методологічні, психологічні та педагогічні аспекти, що потребують подальшого глибокого вивчення. Зокрема, існує необхідність у створенні універсальних методичних рекомендацій, спрямованих на організацію та управління самостійною роботою студентів у вищій мистецько-педагогічній освіті. Це особливо важливо в контексті дистанційного навчання та використання новітніх інформаційних технологій, які стають все більш актуальними.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку інтерактивних та інноваційних підходів до організації самостійної роботи, що дозволить підвищити її ефективність та відповідність вимогам сучасного ринку праці.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бугра, А. В., Коновал, О. А. Методика самостійної роботи студентів: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2014. 124 с.
2. Ващенко, О. В. Особливості реалізації самостійної роботи під час навчання іноземної мови студентів у вищій школі. Науковий пошук молодих дослідників: збірник наукових праць студентів, магістрантів та викладачів. Житомир : Вид-во О. О. Євенок, 2018. Вип. 11. 260 с.
3. Головка, Н. Самостійна робота студентів – шлях до підвищення якості знань. Методичні рекомендації. Біла Церква. 2015.
4. Голубєв, П. В. Поради молодим педагогам-вокалістам. Київ : Музична Україна» 1983. 62. с.
5. Гринь, Л. О. 2024, Діагностика сформованості вокальної майстерності майбутнього актора музично-драматичного театру. Методичні рекомендації. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 85 с.
6. Кузьмічова, В. А. Методичні рекомендації з курсу «Методика викладання дисциплін кваліфікації (вокал)». Самостійна робота (для студентів денної та заочної форми навчання вищих педагогічних навчальних закладів, спеціальності «Музичне мистецтво»). Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2019.
7. Кьон, Н. Г., Полканов, А. А. Методика самодіагностики майбутніми викладачами вокалу якості своєї підготовки до фахової діяльності IV Міжнародна науково-практична конференція «International scientific innovations in human life». Міжнародні наукові інновації в житті людини (20–22 жовтня 2021р). Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom. 2021 р. С. 338–345.

8. Маршицька, В. В. Вдосконалення самостійної роботи студентів як засіб оптимізації навчального процесу. Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. Черкаси. 2011. Вип. 2. С. 59–63.

9. Толстова, Н. М., Лю, Сяомей. Діагностика рівнів сформованості здатності майбутніх учителів музичного мистецтва до самостійної вокально-освітньої діяльності. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Музична та хореографічна освіта в контексті куль-

турного розвитку суспільства». 2020. Одеса: Університет Ушинського, 2020. С. 6–8.

10. Шаров, С. В. Поняття самостійної роботи та її ознаки. Педагогіка фізичної культури і спорту. 2007.

11. Шуляр, О. Д. Методичні поради з питань організації самостійної роботи з сольного співу, вокальної майстерності та постановки голосу (на допомогу співакам-початківцям). Прикарпатський національний ун.-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2017.